

TRACTATUS SEXTUS

DE CHRISTI REDEMPTORIS NOSTRI CRUCIFIXIONE

DISCURSUS I.

MAGNUS CHRISTI DOLOR CONSIDERATUR, QUEM SUBUIT, DUM PURPURA EXUTUS, SUIS DENVO REVESTIRETUR INDUMENTIS; ET QUÆ TAM IN HOC, QUAM IN EJUS EX URBE HIEROSOLYMITANA EGRESSUS, UT CRUCIFIGERETUR, LATEANT MYSTERIA, OSTENDITUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Spoliatio chlamydis, vulneribus Christi infixa, fuit gravissimum tormentum. — 2. Christo chlamydem cum maximo impetu et crudelitate extraxerunt. — 3. Quare Christum exuerint chlamyde et suis induerint vestibus. — 4. Quare Christus in alienis illudi, et in propriis vestibus educi voluerit ad crucifigendum. Moralia documenta ex hac vestium mutatione. In propriis vestibus educitur Christus ut ab omnibus melius agnoscatur. — 5. Quare extra civitatem educi et pati voluerit Christus. — 6. Alia adducunt rationes quare extra civitatem pati voluerit Christus. Isaac præfigurat hanc Christi educationem. — 7. Diversitas ductionis Judæorum ex Ægypto et educationis Christi ex civitate, discutitur. Alia hujus educationis ratio.

Exuerunt eum chlamyde et induerunt eum vestimentis ejus, et duxerunt eum ut crucifigerent. Matth., xxvii, 31.

1. — Pronuntiata a Pilato contra Redemptorem mortis sententia, veluti lupi famelici in innocentem agnum involarunt, non ut eum decorarent, siquidem jam ante acerbissimis flagellis dilaniatus fuerat; sed ut ad macellum et crudelem Calvarii montis carnificinam eum producerent, in patibulo crucis moritum. Enim vero inter alios ritus, quibuscum Deus victimas sibi offerri in veteri lege præcepit, unus hic fuit¹: *Detracta pelle hostie.* Nimurum prius pellem hostie immolande detrahi volebat. *Omnia in figura contingebant illis.* Omnes enim oblationes et sacrificia antiquæ legis, ad cruentum hoc Filii Dei sacrificium, in ara crucis immolatum, terminabantur, tanquam figura ad suum figuratum. Ecce tibi igitur, qualiter hic ritus in Christo adimpleatur; cum enim vestes illæ vulneribus, in flagellatione Christi carni ejus inflictis, affixa et firmiter adhærentes, cum violentia ab ejus corpore raperentur, sacratissimæ humanitatis

¹ LEV., I, 16.

illius flagellis laceratae non pellem duntaxat, sed et carnes secum trahebant. Porro quoad alia animalia præcipiebat lex, ut pelles ipsum post mortem detrahentur; at Christo hæc decoratio etiamnum viventi accidit, estque admodum verisimile, quod illum vivacissime persenserit, siquidem per illum sigillatum renovabantur, magisque dilatabantur in flagellatione accepta vulnera, quæ innumera fuerant. B. Laurentius Justinianus ait²: « Pro repente de ci-atribus cruar emanavit abunde. » Inhaeserat quippe corpori cruento inconsultis « tunica, quæ sanguine hausto siccata erat; quamobrem pellem totam detrahere compulsa est. » S. Vincentius Ferrerius similiter pœnorum hunc cruciatum, in detractione hujus vestis renovatum, in hæc verba considerat³: « Et tunc procul dubio « Christus habuit novam et maximam passionem, « quoniam illa purpura congelata fuit et fortiter « compacta vulneribus ictuum flagellarum, quæ « absque maximis doloribus avelli non poterat; et « maxime, quando tunica illa spoliatus fuit, renoverata fuerunt omnia vulnera. Et hæc durior pena fuit, quam flagellatio, vel etiam coronatio, quod facile sibi quis imaginari potest: cœpit enim nubes sanguis ebullire et totum corpus roseo cruro perfundi. » B. Laurentius Justinianus atrocissimum hunc dolorem omnem excedere humanam eloquentiam, verbisque sufficierter exprimi non posse existimat; ait enim: « In expoliatione hac, quid doloris senserit, nullius quamvis eruditus sufficit enarrare farundia. » Taulerius purpuram et chlamydem SS. Christi vulneratae carni innexam, rabie quadam et furore abstractam fuisse, his verbis meditat: « Ingenti hic cum passionem atten- « damus, quanta cum rabie et inclemencia crudelissimi canes Domino vestes strinxerint. »

2. — Consideratione digna sunt illa S. Lucæ verba⁴, quibus dicit, quod Pilatus condemnatum Jesum tradidit voluntati eorum. Ex quo enim per XXXIII annos in malignis et crudelibus cordibus suis implacabile contra Christum soverint odium, facile sibi quisque imaginari potest, quanta cum crudelitate ipsum tractarint, postquam voluntati eorum et libero arbitrio cruciandus traditus fuit.

¹ B. LAUR. JUST., *de Triumph. Christi agon.* — ² S. VINC. FER., *in Parasc.* — ³ LUC., XXIII, 36.

DE CHRISTI REDEMPTORIS NOSTRI CRUCIFIXIONE, DISC. I.

317

Porro S. Joannes diffuse enarrat diversa, quæ principes sacerdotum cum præside habuerunt, certamina, utpote qui pro viribus semper pro Christi liberatione laboravit. At vero postquam tandem illum voluntati eorum cessisset (*tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur*) idem S. Joannes subjungit: *Suscepunt autem Jesum, etc.* Quæ verba ad illum Psalmista alludunt versiculum⁵: *Suscepunt me sicut leo paratus ad prædam.* Circa que verbaincognitus Carmelite P. Michael de Bononia ait⁶: « Notatur crudelitas. Suscepunt me avide et crudeliter, vel a Deo Patre, cuius dispositio erat ut moreretur; vel a Juda proditore; vel a Pilato judice: et hoc sicut leo paratus ad prædam. Non tantum principes et majores, sed etiam plebeii et minores; scilicet qui erant catuli leonis, id est, filii Diaboli, quibus dictum est: *Vox ex patre dia- bolo estis.* » Imaginemini vobis igitur, qualiter unusquisque certam chlamydem illum vulneribus ejus tenaciter infixam cum rabie et furore hinc inde traxerint et retraxerint, donec illa eum exuerent. Unde sine dubio patientissimo Christo intensissimus illatus est dolor; ad cujus meditationem Taulerius his nos verbis invitat: « Quis non videat, quam inhumanus fuerit dolor, vestem vulneribus inhærentem et sanguine concretam, tanto cum furore et crudelitate detrahere, cunctis handibus vulneribus recrudesceribus. »

3. — Porro hanc chlamydis exuitionem non solum S. Matthæus sed etiam Marcus enarrat, inquiens⁷: *Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum purpura et induerunt illum vestimentis suis.* Sustulerunt ab illo chlamydem militarem, purpuram, ut eum consuetis suis induerent vestimentis, nec tamen propterea spineam ei ex capite sustulerunt coronam; imo verisimile est, hanc per vestium exuitionem arctius capiti fuisse impressam, tum ne avelleretur a vertice, tum ut tanto acerbiores experirent dolores. Verum enim vero dubium quoddam hoc loco subnascitur, cur Judæi Christum tanquam regem scenicum deridere volentes, ideo coronam spineam in capite ejus relinquentes, non etiam eidem ad montem Calvariae procedenti purpuram majoris ludibrii causa reliquerint. S. Athanasius hujus insinuat mysterium⁸: « Decebat, inquit, cum hominem introduceret in paradisum, exuere tunicas, quas Adam accepit, cum e paradi eo ejusceretur: cum enim ille peccasset, ac deinde moriturus esset, accepit pelliceas tunicas ex morticiniis animalium factas, insigne, notamque mortalitatis ob peccatum sibi inflictæ. Ceterum Dominus, omnia nostra propter nos recipiens, induit ea, ut rursum exueret et pro istis nos vestiret vita et immortalitate. »

4. — Observastisne aliquando, quod quando Re-

⁵ JOAN., XVIII, 17. — ⁶ Ps. XVI, 12 *In cognit.* —

⁷ MARC., XV, 20. — ⁸ S. ATHAN., *de Pass. et Cruce.*

demptor noster in prætorio Pilati illusus et flagellatus fuit, alienis fuerit indutus vestibus; e contra vero quando a prætorio Pilati ad montem Calvariae processit, propriis denuo et usitatis fuerit vestibus indutus? Id quod S. Hieronymus notavit, inquiens: « Quando flagellatur Jesus et conspuitur et irridetur, non habet propria vestimenta sed ea quæ propter nostra peccata sumpserat. Cum autem crucifigatur et illusionis atque irrisionis pompa præterit, tunc pristinas vestes recipit et proprium assumit ornatum. » Cujus P. Sylveira sequentem assignat rationem, inquiens: « Propriis vestibus induitur, quæ totius puritatis, ac sanctitatis præferebant typum. Inde sequens deducit morale documentum: Ut ergo quis Christi crucem deserat, exuat mores mundanos et virtutes omnes assumat, patientiam, humilitatem, puritatem, quæ sunt Domini vestimenta. » Considerare similiter possumus, vestes proprias sordidas et sputis ac sordibus plenas, Christum per modum injuriaæ et ignominiae a Judæis accepisse, id quod Zacharias prædixisse videtur, dum ait⁹: *Et Jesus erat indutus vestibus sordidis.* Hæc autem immunditiae nostra præfigurabant peccata, quæ Christus ad montem Calvariae bajulatus in se assumperat, ut pro illis aeterno Patri suo de toto rigoræ justitiae satisficeret. Hugo Cardinalis pariter observat¹⁰, Christum in prætorio Pilati purpura fuisse vestitum, eo tamen fine, ut a militibus derideretur. At vero quando crucem bajulans ad montem Golgothæ processit, pauperculis eum vestitum fuisse indumentis, ut per hoc insinuaretur, quod nobiles et divites in prosperitatibus quidem, sive quando beneficia accepturi sunt, in Christi societate reperiantur, in adversitatibus autem illum derelinquant. Purpura enim qua erat adornatus, prosperitatis symbolum erat, paupercula autem et lacera ejus indumenta typus erant tribulationum. In domo Pilati vestitus erat purpura, qua tamen spoliatur; quando ad montem Calvariae educitur: « Ad quid, nisi quia Sancti, qui sunt vestes Domini, curias Principum et dignitates ac delicias fugiunt, sed Dominum crucis martyrio comitantur? » Ratio autem hujus sensui litterali conformior est, quia per tot tolerata tormenta, specialiter vero per sanguinem et spinarum puncturis in faciem manantem, totaliter transformatus erat, dicente Isaia Prophetæ: *Non erat ei species, neque decor, vidimus eum et non erat aspectus.* Propriis igitur vestimentis eum induerunt, ut ab omnibus ex vestimentis cognitus, ab omnibus tanto liberius et insolentius illuderetur, velut Lyranus ait: « Ut ductus ad mortem, magis cognoscetur in propria ueste, quam in aliena. » Lucas Brugensis similiter ait: « Fecerunt hoc milites, tum ut eductus cognosceretur ab omnibus (quemad-

⁹ ZACH., III, 3. — ¹⁰ HUG. CARD., *in Marc.*

« modum oportet eum, qui publice judicis auctoritate interficitur) tum ne sibi perirent ejus vestimenta, quæ sua jure fore tenebant, postquam affectus foret supplicio, quorum pretio etsi non grandi coccinea illa chlamys non erat conferenda, quæ nullius erat pretii. » Eamdem hanc causam diu ante S. Vincentius Ferrerius his verbis assignarat: « Induerunt eum vestimentis suis, ut magis esset cognoscibilis et ad montem vadens, amplius subsannaretur. » Neque prætereunda est hoc loco sequens a Drogone Hostiensi adducta moralitas; ait enim: « Sed quid est, quod post illusionem chlamyde exiuit et suis vestibus reinduitur, nisi quod saepè superbus Adam, cum per dolorem carnis confinia mortis ingreditur, deposita elatione, ad putredinis suæ considerationem reveritur? Ubi videlicet vel miseratione divina poenitentie fructus invenit, vel post extremum iudicium dupli contritione conteritur. Sic Herodes, cum ueste regia præfulgidus, plus quam decuit, a populo ei acclamaretur, mox percussus ab Angelo, exutus chlamyde, uestem suam rediuit et consumptus a vermis expiravit. Rectene illusus est? Ave Rex Iudeus? Quid superbis terra, et cinis? Quid ueste nitida gloriaris? Subter te tinea et operimentum tuum vermis est: Hæc tua uestis est, illuserunt tibi, qui chlamyde coccinea te circumdederunt. »

5. — Eduxerunt. Ita apud S. Joannem in Vulgata nostra legitur. Euthymius vero ait¹: « Joannes dicit, quod acceperunt Jesum et duxerunt in praetorium, Iudeis et hoc optantibus, ut inde educatus, condemnatus videretur. » Verumtamen certum est, innocentem hunc agnum Jesum, ad macellum deductum fuisse foras extra civitatem Hierosolymitanam. Cujus eductionis mysterium S. Augustinus his verbis insinuat: « Propterea extra civitatem et extra muros, ut intelligas, quoniam communis est hostia pro genere humano oblatam et ideo communis est purificatio, non ex aliqua parte, quemadmodum fuerat ex Iudeis. » S. Vincentius similiter ait²: « Duxerunt eum extra civitatem, quia passio Christi gloriosa, non solum ad Iudeos, sed etiam ad omnes se extendebat. In cuius signum extra civitatem pati voluit. » S. Leo Magnus hac de re ita discurrevit³: « Pascha nostrum immolatus est Christus, qui se novum et verum reconciliationis sacrificium offerens Patri, non in templo, cuius jam erat finita reverentia, nec intra septa civitatis, ob merita sui sceleris diluenda, sed foris et extra crucifixus est, ut veterum victimarum cessante mysterio, nova hostia novo imponeretur altari et crux Christi non templi esset ara sed mundi. » Ecce tibi igitur hic justum Abel, qui ab iniquo et infido fratre suo pro-

¹ EUTHYM., in Joan. — ² S. AUG., in Append. de div. — ³ S. VINC. FERR., ib. — ⁴ S. LEO MAG.

vocatus est ad egrediendum in campum apertum: Egrediamur in agrum, ut ab eo trucidaretur: Cain autem reprobis, qui nullum in terram quietis locum invenire poterat, populum significat Judaicum, a Deo reprobatum, atque in omnibus mundi nationibus fugitivum.

6. — S. Thomas considerat, quod sicut olim in antiqua legi hircus pro peccato populi sacrificandus, juxta præceptum Dei¹, foris extra castra ducebatur; ita quoque Christus, qui pro omnibus totius generis humani peccatis sacrificandus egredi voluit, extra moenia et portas urbis Hierosolymorum passus est, dicente S. Paulo ad Hebreos²: Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra: propter quod et Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Subdit vero S. Thomas Christum extra civitatem interfici voluisse³, ut ostenderet virtutem passionis suæ non esse includendam intra terminos gentis Judaicæ. » Albertus Magnus in Lucam similiter inquit⁴: « Ut ipso loco significaret, quod non Iudeis in civitate habitantibus crucifixio sua primum prodesset. » Doctor Angelicus aliud quoddam insinuat morale documentum; ait enim, Christum in cruce suffixum fuisse extra portas Hierosolymitanas, ut fidelibus suis insinuaret, « quod quicunque consequi volunt passionis fructum, exire debent mundum saltem affectu. » Quam eamdem consequentiam S. Paulus ex prædictis præmissis deduxit, inquiens⁵: Exeamus igitur ad eum extra castra, impropterum ejus portantes. Theophylactus hunc Christi ex urbe Hierosolymitana egressum, ut crucifigeretur, in Isaac præfiguratum esse notat, inquiens⁶: « Vide autem et in veteri tipo quodam hoc factum: Isaac enim ei illuc ligna portans, vadit ut immoletur. Sicut illuc Isaac dimissus est, et agnus immolatus est; ita et hoc in loco divina natura impossibilis mansit, humana autem natura, quæ et agnus dicitur, quia Adæ erraticæ ovis filius, immolatur. » Enim vero Deus Abrahæ non præceperat, ut Isaac in domo propria illi in sacrificium offerret, sed super unum montium quem monstravero tibi; in eodem videlicet, in quo postea in holocaustum oblatum fuit figuratum.

7. — Observandum hoc loco est, quam dissimilis fuerit egressus ille, quo Christus a Iudeorum crudelitate coactus, extra Jerusalem duci voluit ad crucifigendum, ab illo egressu, quo idem populus, in virtute assistentiae divinae, exiit ex Ægypto, e compedibus duræ illius servitutis liberatus, ut in terram promissionis se reciperet, in cuius beneficii memoriam illo die festivitatem paschalem solemniter celebrarat. Etenim populus Hebreorum ex

¹ LEVIT., XVI. — ² HEB., XIII, 11, 12. — ³ S. THOM. in Joan. — ⁴ ALB. MAG., in Iuc. — ⁵ HEB., XI, 13. — ⁶ THEOPH., in Joan.

Ægypto egressus est, dives argenti et auri, et cuius libet pretiosæ suppellectilis. E contra vero ipsi Dei Filium e prætorio Pilati extra urbem deduci faciunt ignominioso, et ponderosissimo Crucis patibulo onustum. Deus serviles Hebreorum catenas dirupit, ipsosque e tyrannicæ servitutis compedibus liberavit: ipse vero in præmium hujus beneficii Dei Filium in monte Calvariae abigunt, catenis gravatum, in eodemque monte pedes, et manus ejus acutis clavis transadigunt. Deus Hebreis, in labioso illo ad terram promissionis directo itinere, ducis loco servivit, dum per idem coram illis in columna nubis, per noctem vero in columna ignis apparens, præcessit, ipsi vero e contra Dei Filium, columnæ cuidam fortiter adstrictum, asperrimis flagellis dilaniari curarunt. Deus Hebreos per tot annos cœlesti alimonia pavit, quæ omnes in se continebat sapores desiderabiles, ipsi vero pro hoc beneficio Dei Filium felle, et aceto potarunt. Deus limpidissimæ aquæ fontem manare fecit, qui eos per totum desertum est consecutus, consequente eos petru. Edixit mel de petra, id est, aquam adeo suavem et gratiam, ut mel esse videretur, ipsi vero latus Filii Dei lancea aperuerunt, unde manavit sanguis, et aqua: Hæcne reddis Domino, popule stulte et insipiens. Lucas Brugensis aliam quamdam assignat rationem, cur Iudei Jesum extra civitatem duxerint ad illum crucifigendum, ait enim¹: « Jesus extra terrenæ Jerusalem septa educitur, tanquam hominum consortio indignus, ut nos sanguine ejus expiat, ad Angelorum consortio in coeleste sacrarium introducamur. Noluit in civitate immolari ne videretur pro solis se offerre Iudeis, aut sacrificium offerre, quale intra portas Jerusalæ offerebatur, sed foris, ut alterius generis sacrificium esse intelligeretur, quod offeretur pro universo quam late patet, orbe terrarum. Ideo non sub tegmine, inquit Augustinus, ser. 130 de temp., neque in templo Iudeorum, ut non subtraherent sacrificium salutare Iudei, neque existimes, pro illa tantummodo gente hanc hostiam offerri. »

DISCURSUS II

NONNULLÆ A S. THOMA TRADITÆ, ALIORUMQUE SS. PATRUM AUCTORITATIBUS CONFIRMATE, ADDUCUNTUR RATIONES CUR CHRISTUS INTER ALIA MORTIS SUPPLICIA CRUCEM ELEGERIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Quare Christus mori voluerit in cruce et non alio mortis genere. — 2. Ut nobis daret exemplum virtutis. — 3. Quia hoc genus mortis conveniens erat pro satisfactione peccati primi parentis. — 4. Ut natura aeris etiam mundaretur. — 5. Ut in alto consistens nobis pararet ascensum in cœlum. — 6. Quare sic competit universalis salvator.

¹ LUC. BRUG., in Matt.

tioni totius mundi. — 7. Quia per hoc genus mortis diversæ virtutes designantur. — 8. Quia hoc genus mortis plurimis figuris respondit. Diversæ aliae figure in hoc, mortis genere implete fuerunt. Prophetica visio de Christi morte, in cruce consummata.

Duxerunt eum ut crucifigerent, Matth. xxvii, 32.

1. — Quando quidem Deus multis sæculis, mortem Christi præcedentibus, per Prophetam Evangelicam omnes pœnosæ passionis suæ periodos distincte pronunciari fecit, voluit similiter per eundem indicare nobis, Filium Dei eo genere mortis moriturum esse, quale ipse sibi ex propriæ voluntatis optione elegisset. Unde ait: Oblatus est, quia ipse voluit. Tametsi enim mors quam Redemptor noster sustinuit, ex parte Iudeorum violenta fuerit, omnique conatu, et industria ipsorum machinata; attamen ex parte Redemptoris fuit ab ipso valentarie electa, non solum quoad substantiam, verum etiam quemadmodum, quia non solum mortuus est, quia ita voluit, verum etiam in cruce mortuus est, quia sic mori elegit S. Thomas in Summa sue theologicæ articulo quodam disputat: Utrum Christus pati debuerit in Cruce. Videtur enim convenientius futurum fuisse, si alio genere mortis fuisse interemptus. Semper enim inter figuram, et figuratum debet esse proportio; ac proinde cum sacrificia antique legis, hujus cruenti sacrificii figura extiterint, illa autem sacrificia nullam cum patibulo conjunctionem habuerint, siquidem illorum sacrificiorum victimæ, non cruce, sed ferro interibant: cur igitur Filius Dei non pariter ferro, sed in patibulo crucis mori elegit? Demum vero prædictus D. Angelicus ita concludit: Congruum fuit, ut, qui pro omnium salute moriturus adveniat, et pro peccato primi hominis satisfacturus non aliam, quam mortem crucis pateretur. » Cuius conclusionis varias assignat rationes, ex quibus præsens contextetur discursus, in quo rationes Angelici Doctoris, aliorum S. Patrum auctoritatibus confirmabimus.

2. — Prima igitur ratio² cur Christus in cruce mori voluerit, est, ut nobis daret exemplum virtutis: « Dicit enim Augustinus in lib. 85 Quæst. Sapientia Dei hominem ad exemplum quo recte viveremus, suscepit. Pertinet autem ad vitam rectam, ea quæ non sunt metuenda, non metuere. Sunt autem homines, qui quamvis mortem ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescent. Ut ergo nullum genus mortis recte vivente homini metuendum esset, illius hominis cruce ostendendum fuit; nihil enim erat inter omnia genera mortis illo genere execrabilius et formidabilius. » Idem S. Augustinus alio in loco ad suggestendum nobis animum, ita scribit³: Nolite timere contu-

¹ S. THOM., 2. p. q. 46, art. 4. — ² S. THOMAS, ib. — ³ S. AUGUST., 1. de agone Christi.

« melias, et cruces et mortem, quia si nocerent « homini, non ea pateretur homo, quem suscepit « Filius Dei. » Christus igitur ad nostrum exemplum, infamem et pœnosam crucis mortem elegit, ne quispiam ex nobis eamdem expavesceret. Mox ut Zachæus in Sycomorum ascendisset, Christus ei præcepit, ut descenderet¹: *Festinans descendere*. At vero inquires, forsitan potius Christo placere debuisse, quod Zachæum in hac arbore positum videret, siquidem, ut Glossa asserit, arbor illa Christi crucem præfiguravit. Sed respondet, Christo displicuisse quod ipse primus in hanc arborem ascendere præsumpsisset, siquidem ipsem primus inter omnes crucis patibulum ascendere voluit, ut omnem illius exhaustiret, et absumeret amaritudinem, ne aliis post ipsum crucifigendis crux deinceps pœnosa esse videretur. Unde S. Andrea subito ut crucem, in quam suspendendus erat, suspexit, cum singulari cordis jubilo dixit: *O bona crux diu desiderata, gaudens ad te venio*. Unde Chrysologus verba illa: *Festinans descendere*, hunc sensum habere asserit: » Descende ante Dominum de Adamitica arbore, ut post crucem Dominicæ passionis ascendendas. » D. Chrysostomus sequens movens dubium, inquit²: » Sed dices: Decebat saltem gloriosam mortem sibi excogitare, et evitare ignominiam crucis. » Sed paulo post respondet: » Iram, infamem, et detestabilem mortem in suspecto, ut hac interempta dominum mortis totaliter destrueret. »

3. — Secundo ratio⁴, quia hoc genus mortis maxime conveniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo quod contra mandatum Dei pomum ligni vetiti sumpsit, et ideo conveniens fuit quod Christus ad satisfaciendum pro illo peccato, seipsum pateretur ligno affigi, quasi restituens quod Adam sustulerat, secundum illud Psalmi: *Quæ non rapui, tunc exsolvebam*. Unde Augustinus dicit in quadam sermone de passione: » Contempsit Adam præceptum accipiens ex arbore pomum; sed quidquid Adam perdidit, Christus in Cruce invenerit. » In hanc S. Thomæ rationem plures alii sancti Patres consentiunt. Unde S. Hieronymus, vel quisquis est auctor Commentarii in Marcum qui in operibus S. Hieronymi circumfertur, ita scribit⁵: » Extensio manus primæ ad lignum mortem apprehendit. Extensio autem secundæ vitam quæ perierat, invenit. » S. Bonaventura similiter inquit⁶: » Quia homo volens esse sapiens ut Deus, peccavit in ligno vetito volens delectari, ita quod inclinatus est ad libidinem, erectus in præsumptionem, ac per totum genus humanum infectum est, et perdidit immortalitatem, et incurrit debet tam mortem, hinc est, quod ad hoc ut homo

¹ LUC., XIX, 5. — ² CHRYSOL., S. 54. — ³ D. CHRYSOS., in Cat. in Luc. — ⁴ S. THOM., ib. — ⁵ S. HIERON., in Marc. — ⁶ S. BON., t. VI Rrevilog.

« repararetur convenienti remedio, Deus factus homo voluit humiliari, et in ligno pati. » Simon de Cassia Salvatorem nostrum crucis bajulum in hæc verba introducit loquentem¹: » Porro lignum propter vetitum lignum, pœnale lignum propter vetitum pomum. » S. Maximus in Homilia quadam ait: » In ligno crucifigitur. Rationaliter factum, quia homo in paradiſo per arborem concupiscentiæ deceptus fuerat, nunc idem per ligni arboreum salvaretur, atque eadem materia, quæ causa mortis fuerat, esset remedium sanitatis. » Ludolphus Carthusianus ad idem recurrit mysterium inquiens²: » Quæ primus homo ad lignum prævaricationis manus extendendo, et pedibus accedendo chirographum damnationis nostræ diabolo confecerat, idem Salvator noster, ut chirographum illud deleret, manibus et pedibus ligno salutiferæ crucis affigi voluit clavis invictissimæ charitatis de lens hoc chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio, affigens illud cruci. » Hasce autem prædictas considerationes S. Augustinus ante omnes alios adduxit, qui insuper alio in loco, præter id quod S. Thomas allegat, in sermone quadam in hæc verba prædicavit³: » Sacrarium manuum in ligno crucis extensio, condemnabat Adæ, et Evæ manus, ad interdictum ligni eibum, ingemiscenda sæculi transgressione, porrectas. » Idem in alio quadam sermone ait⁴: » In cruce suspensus est, ut nos a damnatione vetiti ligni dissolveret, et a morte liberaret. » Theophylactus observat, quod maledictiones, quas homo propter degustatum lignum vetitum incurrerat, ligno crucis mediante expiatæ fuerint: *Ita enim scribit*⁵: » Ut liguum sanctificet, per quod maledicti fuimus, et omnia benedicat, et celestia, quæ per supremam partem crucis, et terrena quæ per suppedaneam. Et fines terræ, Orientem, et Occidentem, qui per transversas partes crucis assignantur. »

4. — Tertia ratio⁶ quia ut Chrysostomus ait in sermone *de passione*: » In excelsa ligno, et non sub tecto passus est, ut etiam ipsius aeris natura mundaretur. Sed ipsa terra simile beneficium sentiebat, decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata et super illud Joannis III: *Exaltari oportet filium hominis* dicit: *Exaltari audiens, sus pensionem intelligas in altum, ut sanctificaret aerem, qui sanctificaverat terram ambulando in ea.* » D. Chrysostomus interrogat⁷: » Ob quam causam in excelsa ligno immolatur? » Moxque respondet: » Ut etiam ipsius aeris natura mundetur, ut universus aer in excelsa immolata ovis a tetro odore mundetur. » S. Athanasius id ipsum confirmat dicens⁸: » Aerem purgavit manuum ex-

¹ SIM. DE CASS., I. XII. — ² LUD. CART., p. 2. — ³ S. AUG., S. 45 in Append. — ⁴ S. AUG., S. 54, ibid. — ⁵ THEOPH., in Matt. — ⁶ S. THOM., ib. — ⁷ D. CHRYS., de Cruc. et lat. — ⁸ S. ATHAN., de Cruce et Pass.

« pansione. » Consideratione quoque dignum est quod Didacus Stella ad hoc propositum in hæc verbo scribit¹: » Sanctificaret Christus terram pedibus suis sanctissimis, eam conculcando. Aquam, super eam ambulando: Et ignem, quia sanctificandus erat in specie ejus, Sanctum Paracletum mittendo discipulis. Sed nunc aerem sanctificat in aerem elevatus, ubi non dignatus est. In aere mori voluit, quia commune est elementum, et sic mors ejus pro omnibus æqualiter offerebatur ex parte sua quoad sufficientiam. Cætera enim elementa suos dominos habent, ita quod terra unius, non sit alterius. Nec fluvius unius, aut ignis non sit alterius, sed aer omnium est, et tantum habet pauper aeris, sicut dives, agricola sicut litteratus. Sic etiam Christi passio pro omnibus fuit. »

5. — Quarta ratio est², quia per hoc quod in alto moritur, ascensum nobis parat in cœlum. Et inde est, ut notat Chrysostomus quod ipse dicit Joan. XII. *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.* » Enim vero cœlum, cuius portæ æternales, post proscriptum e paradiso terrestri primum hominem per quinques mille amplius annos humano generi oclusus fuerunt, subito apertæ fuerunt postquam Salvator noster in cruce elevatus fuit. Tunc enim Paradisus cœlestis bono latroni fuit reseratus, ipsomet Christo dicente *Hodie mecum eris in paradiſo*. De hac autem veritate fusius egimus Tractatu II, Disc. II.

6. — Quinta ratio est³, quia hoc comperit universali salvationi totius mundi. Gregorius Nyssenus ait quod figura crucis a medio contactu in quatuor extrema partita, significat virtutem, et providentiam ejus, qui in ea pependit, ubique diffusam. Chrysostomus etiam dicit, quod in cruce expansis manibus moritur, ut altera manu veterem populum, altera eos, qui ex Gentibus sunt, traheret. Lucas Brugensis post allatam Nyssenij auctoritatem, aliam quamdam subdit ex Lactantio Firmiano, dicente⁴: » Fortassis aliquis querat, cur si Deus fuit, et mori voluit, non saltem honesto aliquo mortis genere affectus est? Cur potissimum cruce, cur infamia genere supplicii, quod etiam homine libero, quamvis nocente, videatur indignum? Et post assignatas multas hujus causas, tandem subiungit: Nam quoniam is qui patibulo suspenditur, et conspicuus est omnibus, et cæteris altior crux potius electa est quæ significaret illum tam conspicuum, tamque sublimem futurum, ut ad eum cognoscendum pariter, colendum, cunctæ nationes ex omni orbe concurreret. Extendit ergo in passione manus suas orbemque dimensus est, ut jam tunc ostenderet, ab ortu Solis usque ad

¹ DID. STELLA, in Luc. — ² S. THOM., ib. — ³ ID., ib. — ⁴ LUC. BRUG., in Matt.

« occasum, magnum populum ex omnibus linguis et tribubus congregatum, sub alas suas esse ventrum signumque illud maximum, atque sublime frontibus suis suscepturum. » Hactenus Lucas Brugensis. S. Anselmus super Matthæum scribens ait¹: » Illi sententiæ, qua diximus, quadriga partita ueste significari Ecclesiam, in quatuor mundi partibus diffusam, lignum crucis quadrifice videtur convenire, qua cruce quadrifica videretur amplecti quatuor mundi climata. Sed si etiam diligenter attendamus huic cruci quadrifacie videtur Apostolica convenire sententia quæ dicit: *Ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas et profundum*. Latitudo enim crucis, ubi in transverso scilicet ligno manus infiguntur, hilaritatem significat quærentis. Per latitudinem habemus operantis hilaritatem, tristitia enim facit angustias. Per altitudinem vero, cui caput adjungitur, expectatio retributionis de sublimi justitia Dei intelligitur, qui redet unicuique secundum opera sua. Longitudo, qua totum corpus extenditur, ipsam significantiam tolerantiam, unde longanimes dicuntur qui tolerant. Profundum vero, quod terræ infixum est, secretum Sacramenti præfigurat. »

7. — Sexta ratio est², quia per hoc genus mortis diversæ virtutes designantur. Unde Augustinus dicit (in lib. *de gratia veteris et novi Testamenti*): Non frustra tale genus elegit mortis, ut latitudinis et altitudinis, et longitudinis, et profunditatis, de quibus Apostolus loquitur, magister existeret. Nam latitudo in eo ligno, quod transversum desuperfigitur, hoc ad bona opera pertinet, quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo quod ab ipso ligno usque ad terram conspicuum est. Ibi enim quodammodo statur, id est, persistitur, et perseveratur, quod longanimitati tribuitur. Altitudo est in ea ligni parte, quæ ab illa que transversum figitur, sursum versus relinquitur, hoc est, ad caput Crucifixi, quia bene sperantium superna exceptatio est. Jam vero illud ex ligno, quod fixum occultatur, unde totum illud exsurgit, profunditatem significat gratuitæ gratiae. Ut sicut Augustinus (*sup. Joan.*) dicit. Lignum in quo fixa erant membra patientis, etiam cathedra fuit magistri docentis. Idem S. D. virtutes per hoc crucis patibulum designatas, in alio quadam sermone clarius exponit, inquit: » Continetur etiam in hac crucis figura altius sacramentum, quod quanto est altius, tanto est attendendum diligentius. Intelligitur namque in latitudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum usque ad amicos, sed etiam extendenda est usque ad inimicos. Intelligitur quoque in ejusdem longitudine, longa et perseverans laborum, et persecutionum sustinentia, quæ patienter ferre

¹ S. ANS., in Matt. — ² S. THOM., ib. — ³ S. AUG., S. 59 in Append. de divers.